

KEDERİ DAĞITAN MAVİ

DENEMELER

Gürol Sözen

İstanbul, 2014

 Carihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Yayınları • 68

KEDERİ DAĞITAN MAVİ • GÜROL SÖZEN

Tarihçi Kitabevi Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakoğlu

Editör: Eylül Duru

Sayfa ve kapak tasarımı: Çağlar Yalçın

Kapak deseni: Gürol Sözen

Birinci baskı: Ekim 2014, İstanbul
Boyutlar: 13,5 x 21 cm
Sayfa sayısı: 280

ISBN: 978-605-4534-62-3

Baskı ve cilt: Pasifik Ofset Ltd. Şti.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2 34310 Haramidere/İSTANBUL
Tel: 0212 412 17 77
Sertifika no: 12027

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Tarihçi Kitabevi
www.tarihcikitabevi.com

Moda Caddesi No: 104/A Moda/Kadıköy-İSTANBUL
Tel: 0216 418 68 86
GSM: 0530 370 74 11
E-posta: info@tarihcikitabevi.com

İÇİNDEKİLER

Gürol Sözen / 9
Görül Sözen için Birkaç Söz / 13
Denge / 15
Arınma / 18
Kederi Dağıtan Mavi / 23
Beyaz Kirlenirken / 29
Bin Çeşit İstanbul / 32
Bitkilerin Dili / 41
Boğaziçi'nin Karanlığı / 46
Suların Kıyısında Durdular / 50
Simena ve Kekova / 54
Derin Kökler / 62
21. Yüzyıla Övgü / 66
Bir Türkü Göçtü / 68
Gizemli Kentin Tanıkları / 71
Boşluk ve Yolculuk / 78
Bulat Okudjava / 81
Büyük Menderes Deltası ve Agav / 87
Cafe Florian / 90
Dağlarca / 93
Doğa ve Düş / 96
Duvar Yazısı / 98
Eskimeyen / 100
Kara Tren / 102
Kır Çiçekleri / 105

Korent'i Nasıl Tanırsınız? / 108
Mavi Notlar / 111
Menekşeler Açarken / 113
Sardunya / 116
Sessizliğin Sesi / 119
<i>Shine</i> ve Şair / 123
Yaz ve Hüzün / 125
Defne / 128
Koyu Gölge / 131
Siyahın Karası / 134
Suyun Kıyısında Sanat / 137
Tango / 140
Yılın Son Günü / 142
Dörtmala Yozlaşma / 144
Mektup / 147
Gökyüzü ve Sesler / 158
İstanbul İkonaları / 161
İstanbul'a Dair / 163
Kar Yağarken / 170
Karanlıktaki Umut / 173
Taksi / 177
Kendimle Hesaplaşmalar / 181
Korku ve Gerbekse / 183
Korkunun Bedeli / 187
Martı Pencereye Konarken / 192
Maske / 196
Mavi Sorular / 199

Büyük Yalnızlık /	204
Parklar /	208
Suçlu muyum? Yoksa!.. /	216
Süslenme /	221
Edessa'nın Amazonları /	225
Uygarlığın İzi ve Sonsuzluk /	231
Kendimle... /	236
Kumru /	239
Aldanmak /	242
Karıncalar ve Kuşlar/	245
Limon Ağacı /	249
Küskün Balık /	252
Funda /	256
Gezi /	261
Kuşlar /	265
Güzeli Arayış /	269
Yani /	277

GÜROL SÖZEN

Ressam, yazar, heykeltıraş, sanat tarihçisi.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nü bitirdi. İlk kişisel resim sergisini 1960'ta İstanbul'da açtı. Resim ve heykelleri dışında deneme, çocuk öyküleri, gezi notları, kültür ve sanat konularında köşe yazıları, 1956 yılından bu yana sanat dergilerinin yanı sıra *Vatan, Akşam, Milliyet, Politika, Güneş, Cumhuriyet, Yeni Yüzyıl, Hürriyet* ve TGC yayın organı *Bizim Gazete*'de yayınlandı ve yayınlanmaktadır.

1974 yılından itibaren TRT'ye çeşitli zaman dilimlerinde, kültür ve sanatı kapsayan radyo ve televizyon programları (söyleşiler, açık oturumlar, belgeseller) hazırladı ve sundu. Ayrıca, Anadolu uygarlıkları ile ilgili TRT adına belgesel filmlerin metin yazarlığı ve danışmanlığını yaptı. Bu belgesellerden birkaçı:

- Gravürlerle İstanbul (1974)
- Sanatın Öyküsü, dizi (1974)
- Bir Köprünün 24 Saati -Galata Köprüsü- (1974)
- Toprak ve İnsan, dizi (1975)
- Boğaziçi Yalıları, dizi (2006)
- Yeşil Barış, dizi (2006)
- Güzeli Arayış (2008)

İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul ve Ankara'da açtığı, Kurtuluş Savaşı'nı konu alan "1919-23 / Destan" adlı resim sergisi için 1974 yılında özel bir albüm yayınladı.

Uluslararası İstanbul Festivali (Arkeoloji Müzesi) resim ödülünü aldı (1976).

İstanbul'da çeşitli müzelerde açılan, Avrupa Konseyi 18. Sanat Sergisi "Anadolu Uygarlıkları" nedeniyle Aya İrini'de, Türkçe ve İngilizce sunulan mültivizyon gösterisinin metin yazarlığı ve yönetmenliğini T.C. Kültür Bakanlığı adına gerçekleştirdi (1983).

TBMM, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Mimar Sinan Üniversitesi adına, "Dolmabahçe Sarayı", "Dünden Bugüne Saraylarımız", "İhlamur Kasrı", "Beylerbeyi Sarayı", "Aynalıkavak Kasrı",

“Ayasofya”, “Bursa’nın Çağrısı”, “16. Yüzyılda Süsleme” adlı mültivizyon gösterilerinin metin yazarlığı ve yönetmenliğini yaptı (1986-87).

İstanbul ve Ankara’da, kapsamlı boyutta ilk kez gerçekleştirilen “Çağdaş Sovyet Resmi” sergisinin danışmanlığı ve sergi küratörlüğünü Okan Holding adına gerçekleştirdi ve açılışını, dönemin Kültür Bakanı ve SSCB Ankara Büyükelçisi Çernişev yaptı (1986-87).

1987-2003 yılları arasında Akbank kültür ve sanat danışmanı olarak görev aldı ve Aksanat’ın (Akbank Kültür Sanat Merkezi) kuruluşunu gerçekleştirdi.

Lefkoşe’de Akbank Resim Koleksiyonu / Moskova’da, İskit eserlerinin yer aldığı Moskova Şark Eserleri Müzesi’nde “Sakıp Sabancı Hat ve Resim Koleksiyonu sergisinin küratörlüğünü yaptı (1989).

2008’de Kültür ve Turizm Bakanlığı ve HSBC işbirliği olan ve 42.500 kişinin gezdiği, “Farklı Kültürlerde Güzeli Arayış” sergisinin (Anadolu Topraklarının On İki Bin Yıllık Öyküsü) danışmanlığını, küratörlüğünü ve kitabını gerçekleştirdi.

Akbank/Kültür Bakanlığı işbirliği ile (TIEM depo koleksiyonu) Saklı Hazineler Sergisi’nin tasarım ve küratörlüğünü yaptı (Türk ve İslam Eserleri Müzesi, 2002).

TRT “Yaşayan Bellek: Gürol Sözen” başlığı altında sanatçının belgeselini yayınladı (2012).

2012 yılında, kültür ve sanata katkılarından dolayı, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti “Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü” ile ödüllendirildi.

Bugüne değin ellinin üzerinde kişisel sergi açan sanatçı, Mimar Sinan Güzeli Sanatlar Fakültesi Sinema TV Bölümü’nde “Sanatın Öyküsü ve Güzeli Arayış” dersleri vermektedir.

Kitaplar

Bin Çeşit İstanbul ve Boğaziçi Yalıları, Akbank, 1989 (tükeni).

Eğeden Akdeniz’e Mavi Uygarlık, 1995-98.

Akbank 50. yıl armağan kitabı, Türkçe-İngilizce (tükeni). Bu kitap, eklemeler ve yeni tasarımı ile 2000 yılında Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından yayımlandı.

Martuların İstanbulu, Türkiye İş Bankası 75. yıl armağan kitabı, 1999 (tükeni).

Bulutların Altındaki Uygarlık Anadolu, Türkçe-İngilizce, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2000 (tükeni).

Büyük Menderes'in Sularında: Priene, Milet, Didim (Prof. Dr. Zeynep Sözen, Prof. Dr. Münir Ekonomi ile birlikte), Türkçe-İngilizce, Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı, 2002 (tükendi).

Hititli Pattiya ile Palliye, Uygarlığın Masalları dizisi, Can Yayınları, 2008 (tükendi).

Troya'da Bin Pınarlı Dağın Kelebeği, Uygarlığın Masalları dizisi, Can Yayınları, 2008 (tükendi).

Anadolu Topraklarında Güzeli Arayış, (Prof. Dr. Zeynep Sözen ile birlikte, HSBC, 2008 (tükendi).

A Twelve Thousand Year Old Civilization Anatolia, BKG 2013.

Anadolu Topraklarında Mozaik, HSBC, 2011 (tükendi).

Mosaic of Anatolia, HSBC, 2011 (tükendi).

Sergiler

Uluslararası Kültür Şenliği Plastik Sanatlar Sergisi, İstanbul (1965).

Paris Genç Sanatçılar Bienali (1967).

Toplum ve Sanat Sergisi (C. Burak, N. İyem, N. Günsur ile birlikte), Yapı Endüstri Merkezi Galerisi (1968).

Kırk Yıllık Hesaplaşma (koleksiyonlardan oluşan bir sanatçının sorgulama sergisi), Aksanat, İstanbul (1944).

“Denge”, heykel sergisi (gümüş ve bronz), Urart Galerisi, İstanbul ve Emlak Bankası Galerisi, Ankara (1999).

“Gürol Sözen” Sergisi (Dışişleri Bakanlığı organizasyonu), Berlin (2005).

“Hüzün İkonaları” Sergisi, resim-heykel, (Türk ve İslam Eserleri Müzesi koleksiyonu ve özel koleksiyondan alınmış eserlerle birlikte), Türk ve İslam Eserleri Müzesi, İstanbul (2005).

“İstanbul İkonaları” Sergisi (Türk ve İslam Eserleri Müzesi koleksiyonları ile birlikte), TİEM, İstanbul (2009).

“Martıların İstanbulu”, Almelek Sanat Galerisi (2011).

“Dört Usta Sanatçının Karma/karışık İstanbulu” Sergisi (Prof. Yurdaer Altıntaş, Prof. Ferit Özşen, Gürol Sözen, Evren Karayel), Art Arnavutköy (2012).

Sanatçının yapıtları Türkiye dışında Amerika, Rusya, Almanya, Hollanda, İngiltere ve Finlandiya'da özel koleksiyonlarda bulunmaktadır.

İSTANBUL'A DAİR

İstanbul'a dair ne çok şey kaldı yazılmadık...

Adalar, Üsküdar, Kadıköy, Kavaklar ve anılarla yüklü sokaklar.

Kimin anıları mı?..

Bizanslının, Cenovalının, Venediklinin, kazara yolu İstanbul'a düşmüş bir Cezayirli dilberin anıları. Bir de "devletlü sultanım" diyen Osmanlı'nın.

Tebriz'den Amasya'ya sürgün edilip, otuz altı yıl Osmanlı Sarayı için ejderler, çiçekler, kuşlar, yapraklar, ay yüzlü periler resimleyen 16. yüzyılın çizgi ustası Bağdatlı Şah Kulu'nun anıları da yazılmıyordu.

Şah Kulu, Kanuni Sultan Süleyman ile nasıl dostluk kurmuştu, ta Bağdat'tan gelip?

Sanatın sonsuz duyarlılığı mıydı tek araç?

Önceleri, Hipodrom ve At Meydanı, sonraları da Sultanaahmet Meydanı adını alan, imparatorlukların görkemli simgesi Sultanaahmet Meydanı'nın da anıları yazılmıyordu, kendi anılarımız gibi.

İki bin yıla yakın bir zaman diliminde Bizans'a ve Osmanlı'ya hizmet etmişti. Efsaneler, öyküler, isyanlar, kanlı olaylar ve günlerce süren eğlentilerin de tanığıydı üstelik.

Oysa kalem oynatıp yazmamıştı kimse ayrıntılarla dolu serüvenini.

Bereket versin nakkaşbaşı Osman, III. Murad'ın oğlu Şehzade Mehmed'in At Meydanı'nda yemeli içmeli elli iki gün elli iki gece süren sünnet düğünü şenliklerini günbegün resmetmişti. Sultanlar, şehzadeler, vezirler, elçiler localarındaydılar. Sipahiler, yeniçeriler de yerlerini almıştı. Tüm İstanbul'un iş erbabı lonca teşkilatı, halkın önünden geçerek rengârenk giysiler içinde hünerlerini gösteriyordu.

Kimler yoktu ki... Hokkabazlar, camcılar, terlikçiler, kuyumcular, hotozcular, silahçılar, şerbetçiler, börekçiler, çengiller, manavlar, tulumbacılar hünerlerini göstererek geçit törenindeydiler.

Düzenin sağlanması ve meydanın temizliği için de beş yüz tulumcu görevlendirilmişti.

Nakkaş Osman ise minyatürünün başındaydı, süslemecileri ile birlikte.

Nakkaş Osman olmasaydı, 16. yüzyılın bu coşku dolu şölenini kim anımsayabilirdi tarihin derinliğinden?

Üstelik çağının ötesinde, hem ustalık hem de yorum gücü açısından ileri bir resmetmeydi Nakkaş Osman'ın minyatürleri.

Ressam Melling, Allom, Bartlett, Lewis, Preziosi ve peşleri sıra birkaç ressam daha ileriki yüzyıllarda hünerlerini gösterdiler. Melling daha cüretkârdı, hem de daha ustaydı her birinden. Hareme girmişti. Haremin ve sarayın dedikodularını da biliyordu üstelik. Köşe bucak çizmişti haremdeki gizemli aşkları da gündeme getirerek. Kim bilir neler anlatırdı bir de yazabilseydi?

Her şey bir yana... Boğaziçi'nde, küçük ahşap iskelesinde sardunyalardan yetişiren çımacının gözlemi ne olacak?

Anadoluhisarı Postanesi'nden emekli postacının, saray bahçivanının da kendine göre bir İstanbul'u vardı. Arnavutköy dere yatağında bugün de margarit, saraypatı, sardunya, lale ve sümbül yetiştiren doksanlarındaki İsmail Efendi'nin de İstanbul'u vardı. Pierre Lotiler, Eugenieler uğramamıştı evlerine. Çok yalın yaşamışlardı. Kendi aralarında güzel dostluklar kurmuşlardı. Semt kahvelerinde otururlardı kışın. Yaz aylarında kendilerini kırlara ve deniz kıyılarına vururlardı. Olmadı bahçelerindeki salkımsöğüt ve dut ağacının gölgesinde serinlerlerdi. Ama ne olursa olsun, İstanbul'u bir lale yetiştiricisi gibi iyi bilirlerdi.

Köşkerin, yalıların havuzlarındaki nazlı nilüfer çiçeklerini, manolyalarını hiç sormayın onlara! Sokak adlarını da.

Yoksa, hiç üşenmeden yeni koparılmış kucak dolusu kır çiçekleri gibi İstanbul'u sunuverirler sizlere.

Dile kolay, uzun bir su kıyısında yaşamının sevinciyle yetmişlerdi bir ömür boyu. Eğer defnelerin, servilerin, manolyaların, çınarların, salkım söğütlerin, erguvan ağaçlarının köklerine boz rengeyle çimento yürümeseydi, doğanın ışığını da alacaklardı yanlarına.

Çimentonun boz rengi de uyum sağlayamadı Boğaziçi'ne. Zaten nasıl sağlayabilirdi ki Boğaziçi'nin gümüşe çalan derin grisi varken? Ama iflah olur gibi değiller, yeşili çalıp boz rengi tahtına oturtuverdiler...

Önce Hıdırellez'de okunmuş yaprak attıkları sular kayboldu. Ardından testilerini doldurdukları sular. Emekli postacımızı değil ama bahçivanımızı yıldırımadılar gene de. Marul

